

Слухачі курсів про підвищення кваліфікації: результати, проблеми, пропозиції

За результатами соціологічного опитування, проведеного протягом січня – червня 2014 р., висвітлено рівень задоволеності слухачів курсів підвищення кваліфікації їх організацією та змістом навчального процесу; розкрито проблемні питання та пропозиції щодо забезпечення підвищення ефективності науково-методичного супроводу розвитку професійної майстерності педагогічних кадрів регіону.

Ключові слова: ВІППО, неперервна освіта, курси підвищення кваліфікації, підвищення кваліфікації у міжкурсовий період, науково-методичний супровід.

Romanchuk H. D. Students about Professional Development: Results, Problems, Suggestions.

According to the sociological survey conducted from January to June 2014, the level of satisfaction of students of professional development with their organization and the content of educational process are shined; the problem questions and suggestions concerning the improving of scientific and methodical maintenance efficiency of development of teacher professional skills of the region are opened.

Key words: Volyn in-Service Teacher Training Institute, continuous education, advanced training courses, professional development during the intercourse period, scientific and methodical maintenance.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку освітнього простору, нових вимог до умов, змісту і результатів діяльності вчителя завдання неперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів об'єктивно виходить на перший план. Без його ефективного вирішення стають неможливими процеси модернізації системи освіти в цілому та післядипломної педагогічної освіти зокрема [3–7; 12]. Серед розмаїття напрямів її здійснення науковці різних фахів (філософи, педагоги, методисти, психологи, соціологи та ін.) вирізняють розробку методологічних засад і умов практичного запровадження психолого-педагогічних, моніторинго-маркетингових, соціологічних досліджень щодо якості надання освітніх послуг педагогам [1; 2; 10; 11].

Створення моделей підвищення кваліфікації, які задовольнили б потреби педагогічних працівників різних фахів і категорій у професійному розвитку, вимагає глибокого вивчення їх запитів до функціонування регіональної системи післядипломної педагогічної освіти [8; 9].

Метою статті є висвітлення результатів соціологічного опитування слухачів курсів щодо задоволення потреб у здобутті нових професійних знань, умінь і навичок, формуванні нових компетенцій, використанні освітніх ресурсів інформаційно-навчального середовища курсів підвищення кваліфікації; мотивації педагогів до навчання на курсах, участі у різних методичних заходах у міжкурсовий період, самоосвіти тощо.

Виклад основного матеріалу. Протягом першого півріччя 2014 року за різним інструментарієм опитано 1549 слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Опитування засвідчило, що педагоги, які прибувають на курси, мають стійку мотивацію до підвищення свого

фахового рівня. Саме бажання підвищити рівень педагогічної майстерності є головним чинником перебування на курсах для 74,8 % респондентів. Прагнення оволодіти сучасними технологіями, методами і формами навчання й виховання важливе для 58 % опитаних учителів; ознайомитися з перспективним досвідом роботи навчальних закладів області – для 43 % респондентів; сподівання на продуктивне спілкування з колегами – для 43 % опитаних педагогів. Необхідність пройти курси як елемент атестаційної процедури відзначають 60 %, ще для 3 % курси є значимими у досягненні мети – змінити свій статус, зробити кар'єру. Поряд з цим, у 36 % респондентів мотивом навчання на курсах є прагнення працювати по-новому, 11 % респондентів стимулює власна допитливість та 28 % опитаних – потреба у неперервному підвищенні кваліфікації (рис. 1).

Навчання на курсах у ВІППО реалізувало потреби щодо підвищення кваліфікації більшою мірою, ніж сподівалися, – 18 % респондентів; реалізувало в цілому – 58,6 % та частково – 20,3 % респондентів; не реалізувало – 1,1 %, не визначились з оцінками 1,1 %.

Задоволені курсами підвищення кваліфікації в цілому 80,1 % респондентів, 18,9 % – задоволені частково, 0,3 % – не задоволені та 0,7 % – не визначились з оцінкою (рис. 2).

Якщо розкласти інтегрований показник «задоволення курсами» на складові, то навчальним процесом задоволені 70,5 % респондентів, задоволені частково – 27,3 %, не задоволені – 2,2 %; організаційні питання проведення курсів задовольняють 84 % респондентів, задовольняють частково – 14,2 %, не задовольняють – 1,8 %.

Серед основних результатів перебування на курсах підвищення кваліфікації опитані слухачі відзначають: почули і побачили чимало нового

Рисунок 1. Основні мотиви навчання педагогів на курсах підвищення кваліфікації, %

й цікавого для себе (63 % респондентів), підвищили теоретичний рівень фахових знань (59 %), познайомилися з творчими педагогами та їх досвідом (52 %), отримали необхідні консультації від працівників ВІППО – кожен другий опитаний; оволоділи новими формами і методами роботи (44 %), оволоділи елементами нових освітніх технологій (39 %), ознайомилися з перспективним досвідом роботи шкіл області (30 %). Якщо серед *мотивів* перебування на курсах необхідність оволодіння комп'ютером важливою була для 10,8 % респондентів, то як *результат* перебування на курсах 14,8 % респондентів відзначили, що вони розширили свої знання і вміння користування комп'ютером.

У структурі курсів та організації міжкурсової діяльності вчителя з підвищення професійної майстерності значна роль відводиться самоосвіті вчителя як неперервному процесові його саморозвитку та самовдосконалення. Кожен другий респондент має вироблену, як на його погляд, систему самоосвітньої діяльності, яка задовольняє педагогів у роботі над собою. Поряд з цим 48 % опитаних учителів спрямовані на зміни в організації самоосвіти. Однак досить низьким є показник однієї з форм такої роботи: відвідування слухачами бібліотек м. Луцька, їх самостійне опрацювання під час курсів нової фахової та методичної літератури, фахової періодики є значимим лише для кожного десятого респондента.

Серед елементів шкільної системи, які впливають на ефективність роботи вчителя і потребують значних

змін, 93 % респондентів відзначили матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу в школі. При цьому кожен третій опитаний відзначив необхідний рівень цих змін як дуже великий. Зміни різного рівня в науково-методичному забезпеченні навчально-виховного процесу необхідні на думку 80 % респондентів. Для кожного десятого опитаного вчителя вони мають бути дуже великими.

Як основні напрями підвищення ефективності курсової підготовки опитаними слухачами курсів називаються:

- забезпечення практичної спрямованості змісту навчального матеріалу з орієнтацією на конкретну категорію слухачів;
- ширше використання в навчальному процесі елементів сучасних освітніх технологій, електронних засобів навчання;
- запровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації;
- збільшення кількості годин на лекції та практичні заняття з методики викладання шкільних предметів;
- обладнання всіх навчальних аудиторій мультимедійними комплексами та збільшення часу практичної роботи слухачів з комп'ютером;
- збагачення сайту інституту методичними напрацюваннями, матеріалами виставки «Творчі сходинок педагогів Волині», методичними рекомендаціями щодо різних напрямів роботи навчальних закладів;
- створення мережевих спільнот педагогічних працівників під егідою інституту;
- організація культурної програми під час перебування слухачів на курсах;
- продовження термінів курсів до одного місяця тощо.

Як експерти в оцінках діяльності інституту з підвищення кваліфікації педагогів області опитувалися завідувачі міських та районних методичних кабінетів (вересень 2013 р.). Вони вважають, що організація підвищення кваліфікації вчителів та забезпечення їх професійного зростання на курсах підвищення кваліфікації є задовільними (84,2 % респондентів). Своє незадоволення періодичністю проведення курсів, їх тривалістю та забезпеченням потреб педагогічних працівників деяких фахів у курсах підвищення кваліфікації висловили 15,8 % опитаних.

Задовільною назвали організацію різних форм роботи інституту з учителями в міжкурсовий період 94,7 % респондентів. Вони відзначили ефективність

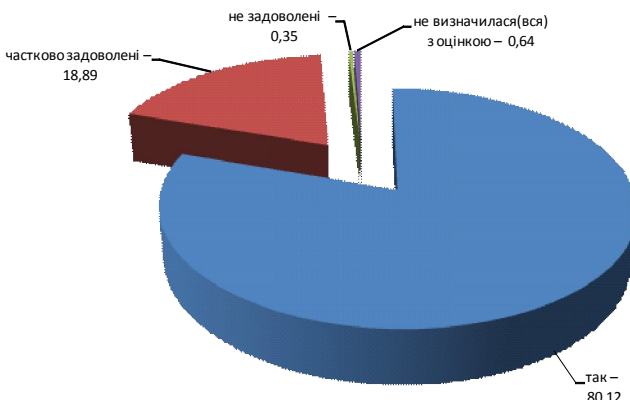

Рисунок 2. Задоволення курсами підвищення кваліфікації, %

проведення пролонгованого корпоративного навчання в окремих навчальних закладах області, майстер-класів, тренінгів, різних типів семінарів, науково-практичних конференцій, педагогічних читань, круглих столів у містах та районах області з участю працівників ВІППО, конкурсів професійної майстерності, виставки «Творчі сходинок педагогів Волині», діяльність обласних творчих майстерень, авторських лабораторій, творчих груп тощо. Для 5,3 % респондентів незадовільною є ця робота у напрямі якості, тематики та змісту різних форм роботи ВІППО у містах та районах області.

Висновки. Загальна задоволеність курсами – 99 % відповідей респондентів (задоволених і задоволених частково) – є високим показником. Слухачі відзначають стабільно високий рівень задоволення освітніх потреб, зокрема за такими показниками, як актуальність і науковість навчального матеріалу, раціональність форм організації навчання та структури занять, використання наочності, дидактичних матеріалів та електронних засобів навчання на курсах, організація методичних заходів у міжкурсовий період.

Про це свідчать і відповіді слухачів на відкрите запитання «Будь ласка, висловіть пропозиції щодо удосконалення роботи ВІППО»: «Дуже задоволений, з цікавістю ходив на лекції, отримав поштовх для подальшої роботи», «На курсах я підвищила свій професійний рівень, актуально і раціонально використано час», «Мені сподобалось навчання, я багато що взяв для себе, і не тільки для роботи, а навіть просто для життя», «Значно підвищився рівень майстерності працівників, цікавість викладу (особливо з фаху)», «Дякую за підвищення своєї професійної майстерності і створення позитивної атмосфери на курсах».

Окрім цього, слухачі вдячні за забезпечення вай-фай-покриттям бібліотеки та інших зон інституту, за роботу організованого у ВІППО буфету, створення умов для медичних оглядів тощо.

На якісний професійний розвиток педагогічних кадрів регіону спрямовано науково-методичний супровід, що

здійснюється інститутом на засадах диференційованого підходу: від завідувачів та методистів районних (міських) методичних служб до молодих учителів різних фахів. Педагогічним працівникам пропонується навчання на проблемно-тематичних, авторських, фахових, короткострокових курсах, у літніх школах, авторських лабораторіях, творчих майстернях. Вони залучаються до: діяльності творчих груп; розроблення, апробації та впровадження авторських навчальних програм, посібників; участі у регіональних та міжнародних проєктах, науково-практичних конференціях, круглих столах, педагогічних читаннях, семінарах, тренінгах; фахових конкурсах педагогічної майстерності; індивідуального консультування тощо.

З метою врахування зауважень та пропозицій слухачів курсів щодо поліпшення ефективності курсової підготовки і міжкурсової діяльності науково-методичних служб регіону результати соціологічних опитувань обговорювались на засіданні науково-методичної ради інституту (лютий 2014 р.).

Аналіз результатів опитування слухачів курсів створює основу для:

- розробки управлінських і методичних рішень щодо удосконалення підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти та вчителів різних фахів;
- запровадження досягнень андрагогіки та широкого використання ІКТ у навчальному процесі;
- створення принципово нової навчально-методичної бази;
- поліпшення організації педагогічної практики;
- розробки механізмів, які дозволяють керувати якістю підвищення кваліфікації та постійно її підвищувати, тощо.

Систематичне вивчення громадської думки педагогів щодо основних напрямів роботи інституту, врахування побажань і пропозицій слухачів у практичній діяльності, спрямований на розвиток професійної майстерності педагогічних кадрів, стане чинником поліпшення ефективності системи післядипломної педагогічної освіти регіону.

Література

1. Василькова О. Психолого-педагогічна оцінка результативності системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників [Текст] / О. Василькова, В. Василькова, О. Чернишова, Л. Чернишова. – Донецьк : Витоки, 2007. – 120 с.
2. Гопкінз Д. Оцінювання для розвитку школи [Текст] / Д. Гопкінз ; пер. з англ. Г. Вець. – Львів : Літопис, 2003. – 256 с.
3. Зінковський Ю. Постійне навчання – сенс парадигми сучасної педагогіки [Текст] / Ю. Зінковський // Післядипломна освіта в Україні. – 2013. – № 2. – С. 9–12.
4. Клокар Н. Основні напрями та перспективи розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів регіону [Текст] / Н. Клокар // Післядипломна освіта в Україні. – 2011. – № 2. – С. 22–28.
5. Олійник В. Сучасні трансформації післядипломної педагогічної освіти в Україні [Текст] / В. Олійник // Управління освітою. – 2011. – № 17. – С. 4–8.
6. Олійник В. Університет менеджменту освіти НАПН України: інноваційний вектор розвитку [Текст] / В. Олійник // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 1. – С. 12–15.
7. Олійник В. В. Сучасні тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні: стратегічні орієнтири [Електронний ресурс] / В. В. Олійник. – Режим доступу : <http://www.ukrdeti.com/firstforum/b1.html>
8. Покроєва Л. Д. Організаційно-педагогічні умови переходу до безперервної освіти педагогів [Електронний ресурс] / Л. Д. Покроєва, З. В. Рябова. – Режим доступу : http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/pokroeva.htm
9. Покроєва Л. Д. Організація моніторингово-маркетингових досліджень ефективності та якості післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / Л. Д. Покроєва, З. В. Рябова. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2008-2/08pldppo.htm/>
10. Раймерз Ф. Компетентний діалог: використання досліджень для формування світової політики [Текст] / Ф. Раймерз, Н. Мак-Гінн ; пер. з англ. Г. Вець. – Львів : Літопис, 2004. – 219 с.
11. Стародубцева І. Механізм та інструментарій оцінювання якості навчального процесу в інституті післядипломної педагогічної освіти [Текст] / І. Стародубцева // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 2. – С. 94–99.
12. Чернишова Є. Післядипломна педагогічна освіта в консорціумі закладів післядипломної педагогічної освіти, перспективи розвитку [Текст] / Є. Чернишова // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 2. – С. 7–9.